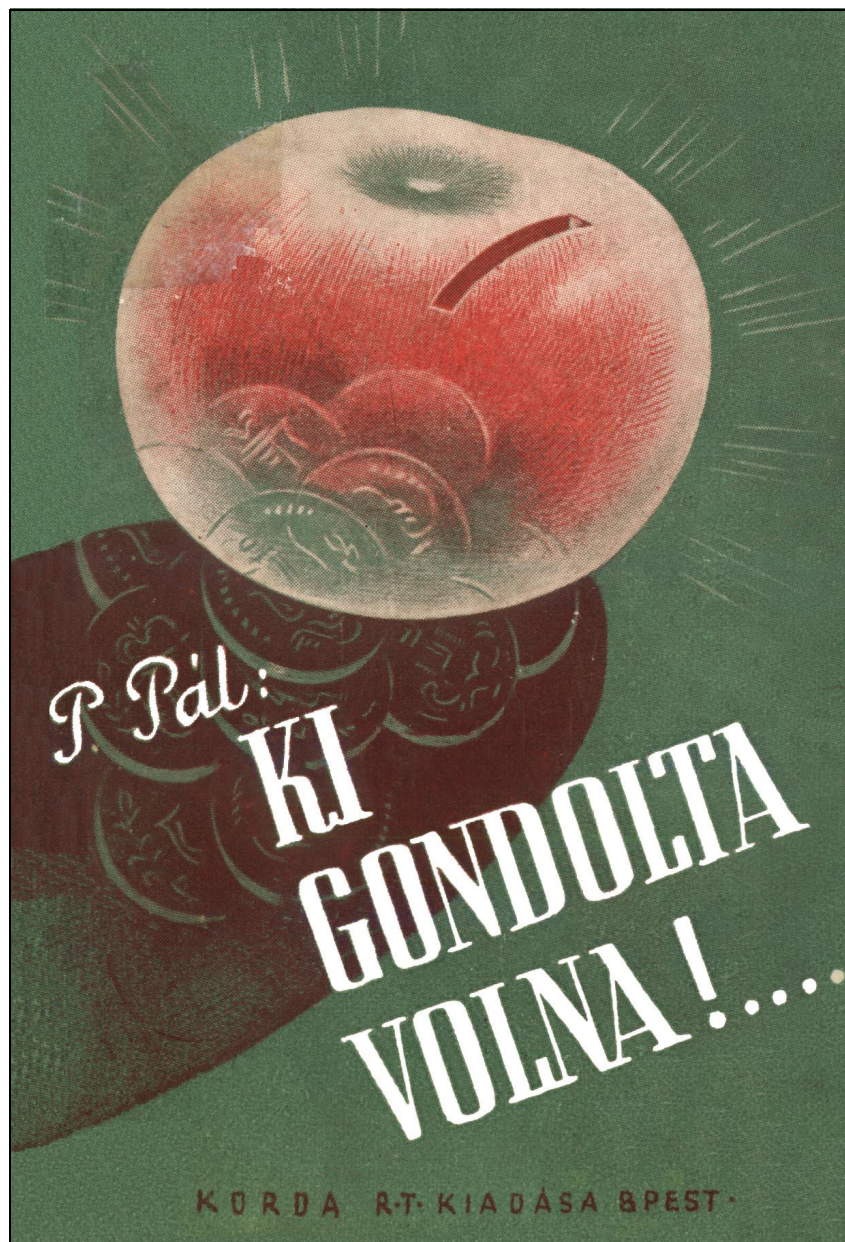

P. Pál Ki gondolta volna!

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

P. Pál
Ki gondolta volna!

Nihil obstat.
P. Joannes Hemm S. J.
cens. dioec.

Nr. 3128/1940. Imprimatur.
Strigonii, die 6, Maii 1940.
Dr. Joannes Drahos
vic. gen.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv Budapesten jelent meg a Korda R. T. kiadásában, 1940-ben. Az elektronikus változat a Korda Kiadó engedélyével készült. A könyvet lekipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Korda Kiadóé.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
I. rész	4
II. rész	13

I. rész

Zsuzsika várakozásteli arccal ült a kis gyermekszékben, szalvéta a nyakában, kávéskanál a kezében, s világért hozzá nem nyúlt volna semmihez az asztalon! Kerekre nyílt szemmel, szörnyű szófogadóan nézett Dadusra, aki éppen azzal volt elfoglalva, hogy Gazsi nyakába kötötte az asztalkendőt.

– Oh, bár hetenkint legalább háromszor karácsony délutánja lenne! – sóhajtotta szíve mélyéből a gyermekszoba jószágos őrizője, tapasztalván azt az elbájoló szelídséget és engedelmességet, mellyel Gazsi magát ezúttal ennek a műveletnek alávetette. Máskor bezzeg mindig hadakozni kellett vele; mert hát „ő olyan nagy fiú, hogy óvodába is járhatna, a nagyok pedig nem nyakba kötött szalvétával szoktak kávézni”!

Az elővigyázati intézkedések csakugyan egészen fölöslegeseknek bizonyultak. A kávé elfogyott, de a legkisebb pecsétnek sem volt nyoma sehhol.

– Lám, akár uzsonna előtt is rájuk lehetett volna adni a szép ruhát – állapította meg kis nénjük, Mártika, ki valóságos jobbkeze volt Dadusnak a gyermekszobában. Szívecskéje már most, első elemista korában is telve volt anyáskodó szeretettel és gondoskodással.

– Ugye, az új bársonyruhát veszem fel? – nyugtalankodott Gazsi.

– Azt, azt! – mosolygott Dadus. – Szép fehér gallért is kap hozzá, s nézze, még a nyakkendőszalagját is kivastaltam! Remek csokrot kötök ám belőle; hiszen ma a Jézuskát várjuk!

Hogy felcsillantak erre a gyermekszemek! Gyönyörűség valami is az a Jézuska-várás a gyermekszobában! ... Minden csupa rejtélyesség, csupa izgalom ...

– Ha készen leszünk az öltözködéssel, mindjárt jön a Jézuska? – érdeklődött Gazsi izgatottan.

– Azt nem lehet tudni! – felelte a Dadushoz intézett kérdésre Etelka, a nagy testvér, ki e percben lépett a szobába s meghallotta öcsikéje szavait. – Ám hogy az angyalkák már itt járnak a házban, az bizonyos. Nézzétek, angyalhajat találtam az előszobában!

– Mutasd, mutasd!

Az apróságok áhítatos tisztelettel csodálták a csillogó aranyszálat.

– És, és az ajtón jöttek be az angyalok?

– Vagy az ablakon?

Etus, kit az édesanya egyenesen azzal küldött a kicsinyek közé, hogy igyekezzenek megrövidíteni számukra a türelmetlen várakozás idejét, mosolyogva felelte:

– Honnan tudhatnám én azt?! Hiszen az angyalokat nem lehet látni!

– Senkinek?

– A betlehemi pásztorok látták őket azon az éjszakán, melyen a kis Jézus megszületett. Kint voltak a mezőn, a nyájuk mellett, s egyszerre csak fényesség tűnt fel az égen ...

– No, gyertek, elmesélem, mi történt akkor.

Az apróságok örvendve ülték körül a 12 éves leánykát, ki oly ügyesen, felfogásukhoz annyira alkalmazkodva adta elő nekik a szent karácsonyév történetét, hogy szinte a kis Jézus jászolánál érezték magukat.

S egyszerre csak ezüstsavú csilingelés hallatszott...

– Itt a Jézuska! – suttogta Gazsi, mialatt kis szíve majd a torkában dobogott.

– Itt van bizony! – mosolygott rá nénje.

Dadus meg már tárta is ki a szomszéd szoba szárnyasajtáját...

A gyermekek ujjongva szaladtak a csillagszóróktól sziporkázó karácsonyfa felé. A Zsuzsika csöpp kis lába azonban nem bírt lépést tartani a nagyobbakéval. Dadus karjára vette hát a babát, hogy ő se maradjon el a többiektől.

Oh, az a ragyogás, az a csillogás! És az a tömérdek ajándék!

Hódy Gáspár feleségével együtt csendes boldogsággal gyönyörködött a gyermekek örömeiben.

– Köszönöm, apus, köszönöm, anyus! – fordult hozzájuk Etelka boldogan. – Hiszen megkaptam mindent, mindent, amire csak vágytam! Oh, de gyönyörű ez a halvány rózsaszínű ruha! Ebben megyek majd a Nórikáék gyermekbáljára, ugye? ... Milyen remek íróasztal-felszerelés! Meg ezek az édes kis csecsebecsék ...

– Hát igen, nagy lányka vagy már, azt akartuk, hogy a szobáskádat szíved szerint felékesíthesd s így igazán jól érezd magad benne – felelte Hódyné szeretettel.

Valóban túlságosan sok volt, amivel a leánykát elárasztották. Ám ő szokva volt ahhoz, hogy minden vágya teljesült, s hogy anyja még akkor sem alkalmazott vele szemben szigort, amikor az bizony javára vált volna. Etelka tudniillik nem volt édesgyermek. Olyan kicsi volt ugyan, mikor özvegy édesapja másodszor megházasodott, hogy alig emlékezhetett édesanyjára, – ám a gyöngéd lelkű asszony nem akarta, hogy valaha csak egy pillanatra is az az érzése támadhasson, hogy ő háttérbe szorul, mert ő „csak” mostohagyermek. A szülőknek különben módjukban is volt gyermeküket elhalmozni minden jóval, hiszen Hódy Gáspár mint tehetséges építész mérnök igen szépen keresett. Etelkát 12. születésnapján érte a nagy öröm, hogy külön szobát kapott könyvespolccal, virágállvánnyal, habos függönyökkel, s most, karácsonykor a szobáskája további szépítésére vonatkozó vágyai teljesültek.

A leányka már értékes díszkötésű könyveit is megszemlélgette, mikor tekintete az ajándékok között egy gipszből készült, meglehetősen nagy almán akadt meg.

De furcsa, sárgára-pirosra festett dolog – gondolta magában és kezébe vette. Hát ez mire való?

– Azt a perselyt keresztmamád küldte – monda anyja jóságosan. – Ott van mellette a levél is számodra.

– Csakugyan persely, itt a nyílás is rajta. No lássuk azt a levelet.

– Olvasd hangosan, hadd hallom én is, mit ír keresztanyád – fordult hozzá édesapja. Etelka kezébe vette a keskenybetűs, kedves, öreges vonású sorokat.

„Édes kis Etelkám!

Saját kezem munkájával szeretném viszonzni azt a szép kis térítőt, melyet névnap ajándékkul küldtél, s mellyel őszinte örömet okoztál nekem. Minthogy azonban meglehetősen meggyengült szemem miatt már semmiféle hímzéshez nem foghatok, – ezt a gipszperselyt öntöttem számodra. Szeretettel küldöm, és kívánom, hogy jó hasznát vedd!”

Hódy Gáspár elnevette magát.

– Ejnye! Én igazán nem árultam el keresztanyádnak, hogy zsebpénzed a hó közepénél rendszerint nem szokott tovább tartani! Vajon honnan tudja hát, hogy a pénz a te tárcádban nincs túlságosan biztos helyen?

A leányka apjára mosolygott s így felelt:

– Nem tudom ... Azaz, hogy sejtem! – tette hozzá némi gondolkozás után – Mikor a nyáron keresztmamánál voltam, mindig alig vártam, hogy meghalljam az utcai fagyaltárus csengőjét. Volt olyan nap, hogy kétszer is kiszaladtam egy-egy 10 filléres fagyaltöltésért. Mert bizony igen nagy volt a hőség. Egyszer aztán keresztmama megcsóválta a fejét s ezt mondta:

– Nem vagy takarékos, gyermekem. Ez fölösleges pénz pazarlás.

– De mikor olyan melegem van! – válaszoltam.

– A nyári nap akkor se tűzött kevésbé forrón, mikor én voltam ilyen gyermekleányka – vetette ellen keresztmama. – S én mégis csak évente egyszer jutottam fagyaltalhoz: jó szüleim a vizsgám után vittek el mindig a cukrászdába, jutalomképpen. Oh, milyen nagy dolog, s éppen ezért milyen igazi öröm volt ez nekem!

- S hogy bírta ki az ilyen nagy hőséget, keresztmama?
- Sokkal könnyebben, mint a mai elkényeztetett gyermekek! – felelte. De azért nem haragudott rám.
- No, folytasd a levelet.
- Hol is hagytam el... – És a leányka folytatta:

„Tanítson meg ez a persely arra, hogy ne pazarold el a pénzedet; hiszen a takarékoság olyan szükséges és hasznos erény! Gyűjtsd bele fillérideket; hidd el: sok kicsi sokra megy. Milyen szép jutalma lenne iparkodásodnak, ha pl. egy szép utazás vasúti költségeit sikerülne magadnak összegyűjteni! Én halálom előtt nagyon szeretnék még eljutni Lourdes-ba, a Szűzanya kegyhelyére. Esetleg magammal vinnélek akkor téged is; bizonyos, hogy roppant élveznéd ezt az utat. Gyűjtsd hát szorgalmasan fölösleges fillérideket!”

– De mikor neked soha nincs fölösleges filléred! – nevetett az édesapa. – Pedig keresztanyádnak egészen igaza van. Bizony jó is lenne, ha megfogadnád a tanácsát. No, várj... itt van egy szép fényes tízfilléres, hadd teszem a perselyedbe, hogy máris zörögjön benne valami.

A pénzdarab halkán koppant a gipszalma mélyén.

– Kívánom, hogy minél több követője legyen! – mondá az édesapa.

Mielőtt a család vacsorázni indult volna, Etelka bevitte szobácskájába a sok-sok szép ajándékot s gyönyörködve helyezte el a könyveket, csecsebecsüket az őket megillető helyre. Mikor azonban a gipszperselyt vette kezébe s újra megnézegette, kissé elfintorította az arcát. Valamivel ízlésesebb dolgot is küldhetett volna keresztmama! – gondolta hálátlan lélekkel s kedvetlenül tette oda az ajándékot íróasztalára.

*

Másnap délelőtt nem egyedül érkezett haza szentmiséről; vele jött egyik osztálytársa, Sárika is. Hódyné a leánykát felületesnek, szelesnek ismerte, s éppen ezért nem túlságosan örült annak, hogy Etelka barátkozik vele. A dolgot azonban megakadályozni nehéz lett volna, minthogy a két gyermek az iskolában egymás mellett ült. Dadusnak se volt valami jó véleménye erről a barátnőről; amikor egyszer sok-sok üres fecsegés után végre eltávozott, így nyilatkozott róla:

– Nohát, ha ez a Sárika kisasszony már halott lesz, a nyelve még mindig járni fog. Azt külön kell majd agyonütöni!

A vendég most is roppant csicsergéssel állított be.

– Kezét csókolom, kedves néni! – Jaj, de édes, aranyos vagy, Zsuzsikám, hadd csókoljalak meg! – Tetszik tudni, azért jöttem fel Etussal, mert nagyon szeretném látni, mi mindent kapott karácsonyra. Azt mondja, hogy a karácsonyfájuk is gyönyörű.

– No, hát csak menj és nézd meg, amit látni kívánsz – vágta el a szóáradatot Hódyné. Ám csak rövid időre. A vendég Etelka szobájába érve, összecsapta kezét:

– Milyen gyönyörű most a birodalmad! Ezt a remek cikláment is most kaptad?! Milyen pompásan fest itt a virágállványon s mennyire díszíti a szobát! ... És mi minden van itt a polcon! Ni, milyen édes kis csecsebecsék! Ezt kitől kaptad? Hát ez mire való? Mit ábrázol ez a kis szobor? ... – és így tovább. Etelka alig győzött felelni kérdéseire.

– Az íróasztal-felszerelést is most kaptad?

– Igen. Nézd, milyen pompás találmány ez a tintatartó ... Még ha felfordítom, sem ömlik ki a tinta belőle.

– Nagyszerű ...

– Hát ez mi a csoda? – kérdezte Sárika, kezébe véve a gipszalmát.

– Persely. A keresztmamám küldte.

– Csakugyan... De milyen csámpás jószág! – állapította meg a vendég lekicsinylő hangon. – Te, hiszen ezt nem is boltban vette; csak úgy otthon csinálta. Pedig a keresztmamád gazdag asszony, ugye?

És Etelka nem zárta el szíve ajtaját a hálátlanság csúf kis ördöge elől. Nem magyarázta meg szeretetlen szívű társának, hogy éppen ez adja az ajándék értékét, hogy a melegszívű keresztmama maga fáradozott a készítésével. Csak ennyit felelt:

– Bizony, keresztmama gazdag. Gyönyörű villája van a Balaton partján s egészen egyedül lakik benne.

– Zsugori lehet! – gonoszkodott tovább Sári. – Bizonyal sajnált karácsonyi ajándéokra pénzt kiadni s fősვნységét akarta leleplezni azzal, hogy perselyt küldött és nagyképűen takarékoságra int!

Etelka gyáva volt ahhoz, hogy védelmébe vegye jóságos keresztanyját. E helyett így felelt:

– Hát bizony küldhetett volna valami ízléseesebb és értékeesebb dolgot is. No, de azt igazán várhatja, míg én megtöltöm ezt a perselyt!

Elkacagták magukat.

– Oh, azt én is tudom! – hagyta helyben Sári.

– Te, ez igazán nem talál ide az íróasztalodra – folytatta aztán.

– Hát hiszen látom én is, hogy milyen ormótlan darab, de hová tegyem? Oda a polcra a finom csecsebecsém közé? Vagy az éjjeliszekrényre, hogy este-reggel erre figyelmeztessen: Etelka, takarékoskodj, takarékoskodj! Az ablakon se dobhatom ki; nem sérthetem meg keresztmamát!

– Hát ne is, mert még kitagad az örökségből! Nem lesz tied a balatonparti villa! – csúfondároskodott Sári. – Várj csak,... hová lehetne tenni ezt a perselyt?

Körülnézett a szobában.

– Nézd! Tegyük fel itt hátul a szekrény tetejére. Akkor senki sem mondhatja, hogy nem becsülöd meg, hiszen itt van a szobádban, de nem rontja íróasztalod ízléses kinézését, s nem ötlük azonnal szemébe annak, aki belép.

Mily könnyen, sokszor szinte észrevétlenül befolyásol másokat a gonosz nyelv és a szeretetlen szív!

– Igazad van, – felelte Etelka, s a tanácsot megfogadva, feltette a gipszperselyt hátul a szekrény tetejére. Ott szépen elállhat; nem tűnik fel senkinek.

És a „csámpás” persely, mely egy jóságos és bölcs lélek szerető intését hozta karácsonyi ajándékkul, ott porosodott ettől kezdve a szekrény tetején. Hetenként egyszer kezébe vette a szobaleány, mikor a szekrény tetejét letörölte; egyébként pedig elmélkedhetett magában csendesen arról, hogy mennyi gyöngédtelenség, szeretetlenség és hálátlanság lakik néha a fiatal szívekben.

*

Csak hónapok múlva terelődött rá ismét az Etelka figyelme. Zsuzsika ugyanis a leggondosabb ápolás mellett sem fejlődött kellően; télen át sokat betegeskedett, véznácska volt, az orvos azt mondta, hogy sokkal többet kellene a szabadlevegőn tartózkodnia. Éppen azért jó volna, ha a család a szűk pesti bérházból átköltöznék a budai oldalra, lehetőleg kertes lakásba.

Hódy Gáspár, aki minden áldozatot kész volt meghozni gyermekeiért, megfogadta az orvos tanácsát. Így hát a család költözködés előtt állott. Hogy pedig ez mennyi dolgot ad, azt nagyon jól tudja mindenki, aki csak egyszer is próbálta életében. Hódyné két keze is tele volt munkával, mikor így szólt Etelkához:

– Bevitetem a szobádba a ládát, melybe a te holmid kerül; nagy könnyebbség lenne számomra, kislányom, ha legalább azt magad elcsomagolnád.

Etelka készségesen vállalkozott a munkára, és lassan kopasszá lett a szobácskája. Körülnézett benne. Itt már nem lesz sok dolog; csak a bútorokat kell majd lehordani.

Ekkor tekintete ráesett a szekrény tetején csendesen és árván porosodó gipszalmára. Kelletlenül vette le s ajkbiggyesztve forgatta kezében. A tízfilléres, melyet apja még karácsonykor tett bele, árván zörrent meg az alján. Társa azóta se akadt.

Ugyan, mit csináljak ezzel? – gondolta Etelka kedvetlenül. – Majd – mint akinek jó ötlete támad – átment anyjához a szomszéd szobába.

– Anyus, nézd, én ennek úgyse veszem hasznát, miért csomagolnám el? Hadd adom oda a vicéné Ilonkájának.

Hódyné odapillantott, s mint akinek ezer más dolgon jár az esze, és csak félig-meddig figyel arra, amit hall, azt felelte:

– A tied, fiam, tégy vele, amit akarsz – azzal folytatta munkáját.

Etelka szinte megkönnyebbült arra a gondolatra, hogy ily egyszerűen sikerül megszabadulnia attól a művészietlen jószágtól. Sietett is ki vele a folyosóra s lenézett az udvarra.

A vicéné csendes, igénytelen asszony volt Etelka nem sokat tudott róla. De azt tudta, hogy van egy vele egykorú leánykája, az Ilonka, ki éppen olyan csendes és szorgalmas, mint az édesanyja. Sokszor látta, mily buzgón segít neki a lépcsőket, folyosókat takarítani.

Most is megpillantotta lenn az udvaron. A házmesteri lakás bejárati lépcsőjét mosta éppen nagy igyekezettel.

– Ilonka, feljönne egy kicsit? — szólt le hozzá barátságosan.

A szelíd, szőke leányka felnézett.

– Igenis! – azzal megtörölte a kezét és sietett fel Etelkához.

– Nézze, éppen csomagolom az apróságomat, s ezt a perselyt odaadnám, ha hasznát tudná venni!

– Oh, hogyne!

– Még csak egy tízfilléres zörög ugyan benne, de talán sikerül többet gyűjtenie bele.

A leányka arca felderült.

– Köszönöm szépen! Majd a fiókos szekrényre állítjuk. Ott nagyon szép lesz!

No, hála Istennek, – gondolta magában Etelka – csakhogy tetszik neki ez a lom. Így hát jól el van helyezve.

*

A lakásváltoztatás a Hódy-gyermekeknek valóban javára vált. Nemcsak a kicsinyeknek, kik most sokkal többet lehettek a jó levegőn, és így megerősödtek, hanem Etelkának is, kire igen jó hatással volt új környezete. Most ugyanis a közeli zárdaiskolába járt, hol finom lelkű nevelői mesteri kézzel irtogatták hibáit, melyek a túlságosan elnéző otthoni nevelés folytán burjánzottak föl lelkében. Szülei igaz örömmel látták úgy szép tanulmányi előmenetelét, mint szíve-lelke nemesedését.

Egy gyönyörű április végi délután együtt ült az egész család künn a kertben, a virágba borult szilvafák alatt. Mikor a szellő végigsuhant a hófehér menyasszonyi ruhába öltözött fák között, el-elkapott néhány virágszirmot s odahullatta az ünnepi díszben pompázó uzsonnaasztalra. Etelka 14. születésnapja volt, s úgy a szülők, mint a testvérek igyekeztek e napot minél kedvesebbé tenni számára. Az asztal közepén hatalmas dobostorta ékeskedett; mert hát anyus igen jól tudta, hogy mi az ünnepelt gyengéje! ...

Egy másik, derűt keltő torta is pompázott Etelka virágokkal ékesített terítéke előtt: Zsuzsika adománya. Éppen az imént készítette homokból nagy buzgalommal, s szár nélküli

pitypang virágokkal cifrázta föl. Olyan szép volt, hogy Mártika nagy kacagva verset is költött hozzá:

E tortától el ne fuss,
Hanem edd meg mind, Etus!

Etelka nevetve vette ölébe s össze-vissza csókolta az aranyos kis adományozót.

– Meg is esszük az egészet, mert igen finom lehet ám! – monda neki.

E percben csengettek a kertkapun.

Hódy Gáspár maga ment kaput nyitni és igaz vendégszeretettel üdvözölte a derűs arcú, fehérhajú hölgyet, Etelka keresztmamáját, kit az egész család kitörő örömmel fogadott.

A kedves, előkelő hölgy a leányka nagyanyjának volt legjobb barátnője. Gyermektelen lévén, szíve szeretetét a mások gyermekeire pazarolta, s bőven juttatott belőle Etelka édesanyjának, majd ennek korai elhunytá után kis árvájának is. Nagy megnyugvására szolgált, hogy kis keresztlánya „édes mostohát” kapott, de azért azontúl is állandóan érdeklődött iránta s elhalmozta ajándékaival.

Most is hatalmas cukrászcsomaggal érkezett.

– Isten éltesen, édes kis Etelkám! – ölelte meg a leánykát szeretettel. – Számon tartottam ám, hogy ma van a születésed napja, s úgy intéztem esti utazásomat, hogy élőszoval gratulálhassak neked.

– Köszönöm, édes jó keresztmamám! – csókolt hálásan kezét a leányka.

– Parancsolj helyet foglalni itt az ünnepi asztalnál – kínálta szívesen a vendéget a derék háziasszony. – Etelkám, siess, hozz csészét, szalvétát...

A pompás haboskávé nemsokára ott állott az asztalon az újonnan érkezett kedves vendég előtt, és megindult a meghitt beszélgetés, s kérdezősködések egész sora. Majd amikor a koratavaszi délutánon hűvösödni kezdett a levegő, bevonultak a házba, és a gyermekek előhozták füzeteiket, rajzaikat. Gazsi büszkén elmondta a verset, melyet a március 15-i ünnepélyen szavalt, Mártika pedig megmutatta, milyen szép játszóruhácskát hímez Zsuzsikának.

A ruhácska leendő tulajdonosa megbökte apró ujjacskájával a piros fonállal kivarrott gyermekalakokat:

– Ez Márti... ez Zsuzsi...

– A Balaton partján játszanak – magyarázta tovább Gazsi.

– Hát ott jó is! – felelte mosolyogva a vendég. – No, ha Isten éltet, jövőre ti is eljöttök oda hozzám.

Majd a felnőttekhez fordulva így folytatta:

– Ezidén más terveim vannak; mégpedig nagyszerűek!

– Ugyan?! Milyenek?

– Lourdes-ba szeretnék elmenni. Ki tudja, meddig élek, vagy nem betegszem-e meg annyira, hogy többé már nem gondolhatok ilyesmire. Úgy tervezem, hogy a Riviérán is eltöltök egy-két hetet. Igen kedves emlékek fűznek Nizzához, hiszen még boldogult jó urammal jártunk ott egykoron. Aztán esetleg – ha még nem lesz túlságosan nagy a hőség – Rómán keresztül térek haza. Vagyis térünk, mert úgy gondoltam, hogy csak akkor indulok, mikor Etelka már túl lesz a vizsgáin, s ha beleegyeztek, őt is magammal viszem. Nagy lányka már, egész életére szóló élmény lenne az számára.

Etelka hirtelen szólni se tudott meglepetésében. Végre összecsapta kezét s örömtől sugárzó arccal kiáltotta:

– Köszönöm, édes jó keresztmamám! Köszönöm! Köszönöm!

A keresztmama elégedetten mosolygott, az édesapa pedig a maga részéről is hálás szívvel mondott köszönetet azért, hogy ennyi jósággal van leánykájához.

– No, de hogy állunk az útiköltséggel? – fordult a vendég titokzatos mosollyal Etelkához.
– Sokat gyűjtöttél-e a perselybe, melyet e célra küldtem neked?

Etelka dermedten nézett reá. Aztán mélyen elpirulva lehajtotta fejét. Végre kinyögte nagy keservesen:

– Keresztmama, én nem gyűjtöttem semmit.

Az öreg hölgy derűs, jóságos arca egyszerre nagyon elkomolyodott.

– Úgy? ... szólt aztán halkán és nyomatékkel. – Hát erre nem számítottam.

Az apa menteni akarta a helyzetet, amennyire lehet s tréfásan monda:

– No, de egy tízfilléres mégis csak csörög a perselyben! Magam tettem bele.

– Hát hozd ide azzal – fordult a vendég komolyan Etelkához.

Etelka szerette volna, ha hirtelen megnyílik alatta a föld és ő nyomtalanul elsüllyed. De hát ez a kívánsága nem teljesült. Ott állott a keresztmama előtt és ajkára kellett kényszeríteni a szavakat:

– A persely nincs meg már. Elajándékoztam ...

– Kinek?

– A vicéné lányának, még a Mester utcában.

– Úgy. És miért?

Ez a kérdés a leányka szívébe vágott. Hazudni azonban nem bírt volna. Kinyögte hát:

– Mert nem illett a szobám csecsebecsei közé!

– Hát igazad van – felelte a keresztmama csendesen. – Nem iparművész készítette, csak egy rossz szemű, öregedő asszony, akinek már kissé bizonytalan a keze. De kár, hogy észre nem vetted, hogy a persely azért mégis értékes, mert a szívével dolgozott rajta. Ennek különben kézzelfogható bizonyosságát is adta. Öt darab régen őrzött 20 koronás aranyát tette bele a perselybe.

– Aranyakat? – kérdezte ámulva Hódyné! – Ki gondolta volna! Hiszen semmi sem csörgött benne.

– Bele vannak öntve a persely aljába, azért nem zörögnek – hangzott a felelet. Milyen szépen festegette elém a képzelet azt az álmétkodást, – folytatta az öreg hölgy – mellyel majd a keresztlányom nézi csodás módon aranyakká vált filléreit, mikor feltörjük a perselyt... No, de hagyjuk a dolgot. Beszéljünk egyébről.

S mialatt a felnőttek között ismét megindult a beszélgetés, Etelka könnyes szemmel kisompolygott a szobából.

A vendég pedig nemsokára távozni készült. Nem fogadta el a vacsorára való meghívást; azt mondta, hogy ha maradna, nagyon későre érne vissza a szállodába, pedig reggel korán akar kelni, mert még bevásárolnivalói vannak. És elbúcsúzott a családtól a nélkül, hogy Etelkáról tovább egy szóval is érdeklődött volna.

Miután a vendéget kikísérték, Hódyné fölment leánykájához. Az keserves sírással borult a nyakába.

– Oh, anyukám, mennyire fájlalom a dolgot! – suttogta mélységes bánattal. – Nem azt, hogy vége a szép utazásnak, de azt, hogy úgy megbántottam keresztmamát!

Az anya megértő lélekkel ölelte át és leültette maga mellé a díványra.

– Hát bizony, kislányom, ez nagy baj, és valahogy jóvá kell tenni a dolgot. Hogy nem fogadtad meg keresztanyád intését és nem takarékoskodtál, az még a kisebb baj, mert hiszen ezzel csak magadnak ártottál. De hogy meg nem becsülted az ajándékot s ezzel keresztanyádnak oly nagy fájdalmat okoztál, azt még akkor se érdemelte volna tőled, ha nem lett volna egész életedben annyi szeretettel irántad.

– Tudom, anyus, tudom! – kesergett a leányka szíve mélyéből. – Hiszen mióta feljöttem, egyre azon töröm a fejemet, hogyan tehetném jóvá, amit hibáztam... Engedd meg, hogy holnap mindjárt ebéd után átmenjek Pestre és megpróbáljam visszaszerezni a perselyt... Ha megszerényülök a vicéné Ilonkája előtt, megérdemlem. Aztán elmegyek keresztmamához

bocsánatot kérni. Bizonytalán ugyanabban a szállodában lakik most is, amelyben máskor is mindig megszáll, ha Pestre jön. Megígérem neki, hogy egész életemre tanulni fogok ebből az esetből s ezentúl mindig nagyon-nagyon takarékos leszek nemcsak a pénzzel, de egyébvel is ... Oh, hiszen az iskolában is minduntalan figyelmeztetnek, hogy ne pazaroljam a ceruzát, a radírt, az írka-lapokat ...

Hódyné meglepődéssel látta a leányka őszinte bánatát.

– No és miképpen szándékozol visszaszerezni a vicéné Ilonkájától a perselyt?

– Úgy gondoltam, hogy megmondom neki egész becsületesen: megbántottam a keresztanyámat azzal, hogy elajándékoztam, s ezt most jóvá akarom tenni. Ami pénzt gyűjtött benne, azt kiszedjük s azt természetesen az övé marad; magát a gipszalmát pedig visszaváltom tőle. Odaadom érte minden zsebpénzemet. Meg is számolom mindjárt, mennyi van ...

– Vajon egészen kifogástalan eljárás lenne ez Ilonkával szemben, kislányom? Hiszen tudod immár, hogy az a persely sokkal többet ér, mint amennyit adni akarsz érte, mert aranyak vannak benne.

– No de hát én az aranyakat nem ajándékoztam oda Ilonkának!

– Odaajándékoztad bizony, csak hogy akaratlanul. Most tehát mégis az övé. Úgy érzem, hogy egészen tiszta csak akkor lenne az ügy, ha Ilonka a persely visszaadásakor tudna az aranyokról, de ő helyezkednék arra az álláspontra, hogy nem érzi magát jogos tulajdonosoknak, minthogy azokat nem volt szándékban neki adni. Egyébként bizony nem lenne szép visszavenni olyan szegény emberektől azt, amit a szerencse, meg a saját hibád juttatott nekik.

– Ó Istenem! Miért is voltam olyan pazarló világéletemben! Mily könnyen lehetne most annyi pénzem, hogy visszavásárolhatnám Ilonkától az aranyakat is ...

Hódyné megsajnálta az őszintén kesergő leánykát s így szólt hozzá:

– No majd beszéllek édesapáddal s elkérem tőle az aranyak visszaváltásához szükséges összeget. Aztán veled megyek a Mester utcába, és elkísérlek a keresztmamához is. Bizonytalán könnyebben fog menni a bocsánatkérés, ha ott leszek a hátad mögött.

– Köszönöm, édes jó anyám, köszönöm!

A szép tervek azonban, sajnos, sokszor nem válnak valóra. Így történt most is: Hódyné hiába ment el leánykájával a Mester-utcába. A házban, melyben egykor laktak, már új házmester uraskodott, aki a régi vicééknek még a nevét sem ismerte. A háziúréktől se tudtak meg egyebet, mint azt, hogy Juhászné régen visszaköltözött a falujába. Ám hogy hová, azt sem tudták megmondani.

Így hát Etelka persely nélkül indult el édesanyjával a nehezebb feladat elvégzésére: a keresztmama kiengesztelésére. És ez sem sikerült. Az öreg hölgyet már nem találták a szállóban. A portás azt a felvilágosítást adta, hogy a nagyságos asszony a déli vonattal hazautazott.

Úgy van az, hogy a hibát rendszerint sokkal könnyebb elkövetni, mint jóvátenni!

*

Bizony, a hibát sokszor nehéz jóvátenni, néha pedig egyenesen lehetetlen. Így történt most is. Az elmondottak után alig két héttel megdöbbentő hír érkezett a Balaton partjáról: Etelka keresztanyja hirtelen meghalt. Egyik hideg, szeles napon átizzadt kertészkedés közben, ágynak dőlt, s gyenge szervezete a rosszindulatú kórral nem tudott megbirkózni. Mindezt az öreg hölgynek az a nővére közölte Hódnyékkal, ki mellette volt utolsó napjaiban. Megírta, hogy a megboldogult földi és örök dolgait elintézve, Isten akaratán teljesen megnyugodva, békésen készült a nagy útra. Megírta azt is, hogy kevéssel halála előtt tűnődve nézett az ágya felett függő lourdes-i Szűz képére, s megjegyezte, hogy sajnálja, hogy a

lourdes-i útra már nem fog sor kerülni. Majd így szólt: Ha meghalok, küldjétek el ezt a képet emlékül keresztlányomnak, Hódy Etelkának.

A kép nem volt művészi alkotás; csak egyszerű, régi színnyomat. S Etelka mégis mily kegyelettel és meghatottsággal függesztette most ágya fölé! Könnyek égtek a szemében, mikor letérdelt eléje, hogy imádkozzék a drága elköltözöttért. Azért, akinek gyöngédtelenségével olyan fájdalmat okozott s akinek többé meg nem mondhatja, mily őszintén fájlalja ezt.

Az imádság enyhülést adott szívének. Úgy érezte, hogy a szebb világba költözött nemes lélek látja az ő igaz bánatát s megadja az áhított bocsánatot. Kivált, ha látni fogja azt is, hogy egészen megváltozik. Hogy teljesíteni fogja egykori kívánságát: a legszigorúbb takarékosagra és igénytelenségre neveli önmagát s ezzel teszi jóvá, amit a drága elköltözött ellen vétett.

Ha pedig Etelka egyszer föltett valamit magában, azt keresztül is vitte. Ettől kezdve nemcsak zsebpénzét nem költötte nyalánkságra és egyéb hiábavalóságokra, hanem mindenképpen azon volt, hogy a lehető legkevesebb költséget szerezze szüleinek. Figyelme a legapróbb dolgokra is kiterjedt. Rövid ceruzáját például most már nem vetette meg, mert „kellemetlen vele írni”, hanem ceruzahosszabbítóval szépen tovább használta. Tolla sohase maradt kitörletlenül, hogy a tinta alaposan beleszáradjon s hasznavehetetlenné tegye; irkalapjai nem maradtak félig üresen; félig telt irkák, elpocsékolt rajzlapok nem heverték a fiókjában. Anyja örömmel vette tudomásul, hogy a leányka már elhiszi, hogy iskolás ruháját igen megkíméli azzal, hogy hazaérkezvén átöltözik, s hogy a kesztyű, meg a harisnya háromszor annyi ideig tart, ha az ember a pici szakadást azonnal bevarrja rajta. És elismeréssel simogatta meg, mikor egyszer így szólt:

– Nézd, anyus, mit találtam ki! Elkopott a cérnagomb Zsuzsika vánkoshuzatján, s én behurkoltam szépen; lám, nem kell még újat varrni helyette!

Mikor pedig Gazsi cipőfűzője elszakadt, szeretettel magyarázta:

– Nem kell azért még új fűző a cipődbe, öcsikém! Add csak ide, össze varrom olyan pompásan, hogy alig fog látszani, s még egy ideig nagyszerűen szolgál majd!

Hát az bizonyos, hogy a rossznyelvű Sárka jóslata bevált: az elhunyt öreg hölgy Balatonparti villáját nem hagyta Etelkára. De vajon nem szolgált-e a leánykának inkább javára, hogy okos önneveléssel igénytelenségre, takarékosagra tett szert, mintha – pazarló hajlamai mellett – jó keresztanyjától nem csupán az egyszerű Szűzanya-kép száll reá örökségül? És az nem kétséges, hogy a jó keresztanya a mennyből meglepéssel nézte Etelka nemes szándékú igyekezetét.

II. rész

Amint a természet rendjében egymást váltogatja a ragyogó napsütés és a sötét éjszaka, a szép idő meg a zord vihar, – úgy váltogatják egymást az emberek életében is a vidám, derűs, meg a nehéz és szomorú napok, sőt időszakok.

Ez általános szabály alól a Hódy-család se képezett kivételt. A boldog esztendőök után, melyeknek folyamán a derék, jól kereső családapa ellátta övéit minden elképzelhető jóval, – egyszerre csak küzdelmes évek következtek. A javakorabeli férfit egészen hirtelen magához szólította az Úr, s a család váratlanul nagyon szűkös anyagi viszonyok közé került. Az a közmondás pedig, hogy „kis gyermek kis gond, nagy gyermek nagy gond” – bizony mély igazságot rejt magában. Az özvegy kétségbeesetten gondolt arra, hogy mihez fog majd, s főként: miből taníttatja tovább három középiskolás gyermekét?

Azonban az is bizonyos, hogy nincs a világon jóság, melyért az Úristen előbb-utóbb busásan meg ne fizetne. Nem maradhatott hát jutalom nélkül az a jóság és szeretet sem, mellyel Hódyné mostohaleányát, Etelkát fölnevelte. Mikor kidőlt mellőle támasza, odaállott mellé az őt édesanyjaként szerető, felnőtt fiatal leány.

És most tűnt ki annak áldásos volta, hogy Etelka önmagát – s példája által testvéreit is – igénytelenségre, takarékosagra nevelte. A család összehúzódott, de szükségét nem szenvedett, mert Etelka számolt, fontolgatott, beosztott, sőt a tűzhely meg a mosogatódézsza mellé is odaállott nap-nap mellett készséges szívvel, hogy ezáltal a cseléd tartás költségei egy bejárónő fizetésére csökkenjenek.

– Mit is csinálnék én nélküled? – szólt egyszer Hódyné könnyes szemmel a keményen dolgozó fiatal leányhoz.

– És én mit csináltam volna nélküled, – válaszolta Etelka s meghatottan csókolta meg anyja könnyes szemét – mikor édesanya nélkül maradtam a világon?

Egymás szeretete s az egymásért örömmel vállalt küzdelem a legnehezebb körülmények között is boldoggá teszi a szíveket!

Etelka gondjai azonban az idő múlásával – sajnos – nem fogytak, de egyre szaporodtak. Testvérei nőttek, s mind több kellett ruhára, cipőre, tanszerekre. Az V. gimnazista Gazsi olyan zenei tehetséget árult el, hogy tanárai szerint: örök kár volna komoly kiképzését elmulasztani. Mily öröme lenne a művészhajlamú édesapának, ha ezt hallaná! Bizonytal nem sajnálna semmi pénzáldozatot s a legjobb mesterekkel taníttatná fiát. De hát honnan vegyen ő pénzt erre?

Zsuzsikának meg az egészsége volt gyenge. Karácsony után hetekig nem járhatott iskolába, s az orvos attól remélte megerősödését, ha rögtön az iskolai év befejeztével levegőváltásra viszik. Jó lenne, ha az egész nyarat magaslati helyen töltené, erdős, fenyves vidéken ...

– Erre igazán meg kellene valahogy szerezni a pénzt – szólt Etelka töprengve édesanyjához.

Az tanácstalanul sóhajtott.

– De honnan, fiam? Nehéz a szegény ember sorsa! ...

– Hát ha én állást vállalnék? Márti már nagy leányka, s olyan ügyes, hogy a tanulás mellett minden házimunkában segítségedre lehet. Gazsi is sok mindent el tud intézni. Aztán ha összetennők a következő hónapokban az én keresetemet, meg azt az összeget, melybe az ellátásom kerül, ha itthon vagyok, hátha összegyűjthetnők az iskolai év végéig Zsuzsika nyaraltatásának költségeit!

– De hát milyen állásra gondolsz, Etelkám, mikor semmi szakképzettséged nincs? Oklevél nélkül még a nyelvtudásodnak se veheted sok hasznát, mert a nyelvtanításra rendszerint „született német vagy francia hölgyet” keresnek.

– Igaz, igaz ... De elvégre 22 éves, erős, munkabíró leány vagyok, s nem tartok magamhoz méltatlannak semmiféle munkát. Hátha sikerülne pl. valami jó házvezetőnői állást kapni? Ahhoz nem kell oklevél! Vagy elmennék szívesen háziasszony támaszául egy sokgyermekes családba ...

Az előszoba csengője megszólalt s Gazsi kiment ajtót nyitni.

– Milyen megbízható fiú ez a Laci! – monda elismerően, mikor visszatért s letett az asztalra egy csomagot.

– Tegnap kölcsönkérte a matematika jegyzeteimet és azt ígérte, hogy ma vissza adja. Minthogy iskolába nem jöhetett, íme, visszaküldte ide. Pedig tudja, hogy ma nincs is okvetlenül szükségem rá, hiszen holnap nincs mennyiségtan óránk.

Etelka szórakozottan kezébe vette az eléje tett, újságpapírba burkolt csomagot. És amint rápillantott, szeme ezen az apróhirdetésen akadt meg:

Fiatal úrileányt keres társalkodónőül
magános özvegy. Jelentkezés déli
11–1 óra között: Nagykörút stb.

– Nézd csak, anyus! – kiáltott fel a fiatal leány. Egy társalkodónői állás! Vajon nem a Gondviselés küldi ezt számomra?

Hódyné az egész állásvállalási tervet az aggódó anya bizalmatlanságával fogadta; ellenállását azonban némileg leszerelte most az a sajtószerű tény, hogy az apróhirdetés éppen e pillanatban került szemük elé. Hiszen ő is vallotta, hogy az ember sorsát nem véletlenek intézik, hanem az isteni Gondviselés. A bölcs elővigyázatosság azonban mégis ezt mondatta vele:

– Ugyan, ki tudja, milyen ócska újság az!

Etelka erre kibontotta a csomagot.

– Nem ócska ez! A mai dátum van rajta, Anyus!

– Érdekes ...

– Engedd meg, hogy elmenjek szerencsét próbálni. Hátha csakugyan beválik a tervem...

– Gyermekem, kemény dolog az, idegenek szolgálatában állani!

– Semmi sem nehéz, amit az ember önként, szeretetből vállal! – felelte az élet küzdelmeit már ismerő fiatal leány nagyon határozottan.

Hódyné mélyen varrása fölé hajolt, s így gyermekei nem vehették észre, mennyire küzd a meghatottság könnyeivel. Etelka unszolta tovább:

– Ugye, beleegyezel a tervembe, anyus?

– Aludj rá még egyet, Etelkám. S gondold meg jól a dolgot.

– Jó, hát alszom egyet. De holnap ugye megengeded, hogy elmenjek jelentkezni?

– Jelentkezni? Azt még nem. Legfeljebb körülnézni s tudakozódni, hogy milyen állásról van szó. Aztán pontosan elmondod itthon, hogy ki az az özvegyasszony, milyen körülmények között él, mit kíván a társalkodónőtől, s mit ajánl föl munkája ellen értékéül. És ígérd meg előre, hogy ha én úgy látnám, hogy ez az állás nem neked való, szépen belenyugszol a döntésembe.

– Megígérem, anyus. De ugye viszont te is megígéred, – válaszolta Etus és hízelkedve ölelte át anyját – hogy akkor kereshetek másfelé elhelyezkedést.

– Meg, meg, gyermekem – felelte Hódyné. Hiszen belátta ő, hogy Etelka terve csakugyan a család javát szolgálja.

S a fiatal leány ezen az estén sokkal hosszabban térdelt ágya előtt, mint egyébkor. Forró könyörgéssel kért Istentől áldást vállalkozására. Aztán bízó lélekkel, szép reménységekkel tért nyugovóra. A lourdes-i Szűz pedig anyai jósággal nézett reá a falon függő egyszerű ócska színnyomatról.

*

Hódyné másnap nyugtalan szívvel várta vissza leányát a városból; hiszen nem kisebb dologról volt szó, mint arról, hogy kibocsássa az otthon oltalmazó falai közül kenyeret keresni, idegen emberek közé. Már Gazsi is régen megjött az iskolából, mikor Etelka végre a februári fagytól pirosra csípett arccal hazaérkezett. Derűsen köszöntött be:

– Érdemes lesz ám elvállalni ezt az állást, anyus! Igen szép fizetéssel jár!

– No hát csak hadd hallom előbb, ki az az előkelő hölgy, akire akadtál. Apróra tudni akarok felőle mindent.

– Előkelő hölgy? – mosolygott Etelka, miközben letette kabátját, kalapját. – Az nem. Csak sok pénze van és előkelő szeretne lenni!

Hódyné meglepetve nézett.

– Mi a neve? – kérdezte.

– Özvegy Zakariás Kristófné.

– A név nem mond semmit. Mi volt az ura?

– Nagyon ügyes üzletember lehetett – felelte Etelka. – No de hadd kezdem előről a dolgot.

– Mikor az apróhirdetésben jelzett helyen becsengettem, egy jóképű szobaleány nyitott ajtót. Előadtam, hogy mi járatban vagyok. Erre bevezetett a fogadószobába azzal, hogy a nagyságos asszony még öltözik, várnom kell.

– Hát ez már tényleg nem előkelőség, – szólt közbe Hódyné – meghatározott időre rendelt embereket várakoztatni. No, csak folytasd tovább!

– Leültem s – ráérvén – jól széjjel néztem a fogadószobában. Érdekes a berendezése! Tudod, anyus, csupa drága, nagyértékű holmi van ott, de minden összhang nélkül egymásra halmozva. Az volt a benyomásom, hogy aki ezt a szobát berendezte, annak nagyon sok volt a pénze, de nagyon kevés az ízlése.

– Már legalább egy negyedórája szemlélgettem azt a műtárgy-kiállítást, mikor végre belépett tulajdonosa, egy meghatározatlan korú, rövidre nyírott hajú hölgy. Nagyvirágú, olcsó pongyola volt rajta, – ám a nyakán csillogó briliánsokkal kirakott ékszer. Ez a különös összeállítás ugyanolyan furcsa benyomást tett rám, mint a szoba berendezése.

– Bemutatkoztam. Hogy mi járatban vagyok, azt már el se kellett mondanom, mindjárt átvette a szót.

– Jó napot, kedvesem! Tehát a társalkodónői állás miatt jött, ugye? Csak üljön le, majd megbeszéljük a dolgot, de jó lesz, ha kigombolja egy kicsit a kabátját, mert itt egészen kellemes a temperamentum ... Úgy áradt belőle a szó, hogy nyelvbotlását észre se vette.

– Temperatúrát akart mondani! – kacagott Gazsi.

– No aztán kikérdezett, hogy ki vagyok, kik a szüleim, tudok-e társaságban forogni, s meglepéssel vette tudomásul, hogy apus életében sok volt a vendéglátás nálunk.

Majd azt kérdezte, beszél-e németül, franciául.

Igenlő válaszmra így folytatta: – Legalább majd elolvassa azokat a szép könyveket ott, melyeket boldogult férjem a könyvespolcra vett.

– Eddig ugyan úgy tudtam, hogy a könyvespolcot szerzik be a könyvek miatt és nem fordítva, – tette hozzá a fiatal leány huncut mosollyal – de azért szerényen így feleltem:

– Szívesen felolvasom majd őket a nagyságos asszonynak.

– Na, – felelte ő kissé lebiggyesztett ajakkal – nekem elég, ha az újságot elolvassa!

– S ezenfelül mi lenne a teendőm? – érdeklődtem tovább.

Kis ideig vizsgálódva nézett rám, – azután hirtelen ezt kérdezte:

– Mondja, kisasszony, tud maga vendéglátást úgy rendezni, ahogy előkelő házaknál szokás?

– Oh, remélem, hogy igen... – válaszoltam szerényen.

– De tudja-e az afféle úri cifraságot is, hogy például a halhoz nem adnak kést?

– Csak ezüsből; vagy esetleg két ezüst villát – egészítettem ki a mondatot.

– Meg hogy ha az embert ebédre hívták, hát miféle is ... reneszánsz-vizitet kell tenni utána!

– Reconnaissance-vizitet; – tudom asszonyom!

Gazsi ismét szívből felnevetett.

– Te, Etus, hiszen az egészen műveletlen asszony!

– Az – felelte a leány komolyan. – De azért higgyétek el, nem ellenszenves. Engem legalább egészen meghatott az a becsületes nyíltság, mellyel aztán életkörülményeiről beszélt.

– Azt, azt, rekoneszánsz-vizitet – mondá, miközben majd kitört a nyelve. Ám semmi sértődést se mutatott azért, hogy kijavítottam. Sőt így szólt:

– Látja, kisasszony, erre kell maga nekem. Miért tagadnám, megmondom én őszintén, hogy nem töltöttem az egész életemet ilyen gazdagságban és kényelemben, amilyenben most lát. Faluról kerültem Pestre s egyszerű fűszeres volt az uram kinn a külvárosban. Ott mértem én vele a sót meg a borsot húsz esztendeig, azaz hogy az utolsó években már jóformán magam vezettem a boltot, mert ő egyéb üzletek után futkosott. Nagyban kereskedett mindenfélével. Vagyonunk szépen gyarapodott. Gyermeünk nem volt, ám a férjem mindig ezt mondogatta: Nem élet az ilyen örökös munka, hajszolás! ... Még egy pár év, aztán felhagyunk az üzlettel, és élünk, mint az urak! Mert az az igazi! Színház, autó, cselédség, kényelem az ember körül... Azt akarom, hogy előkelő asszony legyen belőled, akinek – ha úgy tetszik – liberális inas nyújtsa oda a pecsenyéstálat...

Gazsi most már nem szólt közbe a „liberális inas” hallatára. De remek ötlete támadt:

– Önképzőköri dolgozatot írok majd erről: Ne keverjünk idegen szavakat a beszédünkbe! Olyanokat pedig éppen ne használjunk, amelyek értelmével nem vagyunk tisztában, mert könnyen nevetségessé tesszük magunkat! ...

Etelka folytatta az elbeszélést.

– Boldogult jó uram ki is vitte a tervét. Fölhagyott az üzlettel s berendezte ezt a szép lakást, de már nem élvezhette szegény. És én azt akarom, hogy legyen a halála után minden úgy, ahogy ő kívánta. Legyen a felesége előkelő asszony, akiről senki se mondhassa, hogy „nem tudja az úri manírt”. Hát ebben kell, hogy nekem kisasszony a segítségemre legyen.

– Egészen tisztán láttam már, hogy olyan szerepkörrel van ott szó, melyet be tudok tölteni. Így feleltem tehát:

– Hogyne, nagyságos asszony. A társaságbeli élet szokásairól megbízható útmutatásokkal tudok szolgálni. És ezenkívül mi lesz a teendőm?

– No hát majd ellenőrzi a szobaleány meg a szakácsnő munkáját, bevásárol, a ruhaneműt gondozza ...

– Szóval anyukám, olyan házikisasszony-féle lennék én ott, aki egyúttal kenyéradójának gyámolítója, mikor az hiányos műveltsége miatt támogatásra szorul. Azt hiszem, megengeded, hogy elvállaljam az állást, – Zsuzsikánk egészségéért.

Hódyné elgondolkozott.

– Műveletlen asszony ugyan a gazdag fűszeresné, de nem lehet rosszlelkű, ha annyira tiszteletben tartja halott férje elgondolását, hogy még ily küzdelem árán is teljesíteni akarja! Hiszen azokból, amiket Etelka elmondott, látszik, hogy nem éppen a legnagyobb

gyönyörűség neki „előkelőnek lenni”. Etelka meg komoly, higgadt, okos leány; őt nem egy könnyen befolyásolja már a környezet...

– Hát nem bánom, próbálkozz meg velem, édes kis lányom; s a jó Isten áldása legyen vállalkozásodon.

– De aztán mikor látunk, Etus? – szólalt meg Gazsi. – Kimenőt mikor fog kapni a társalkodó kisasszony?

– Ő, volt erről is szó. Mondta Zakariásné, hogy minden héten kaphatok egy szabad délutánt, de csak valamelyik hétköznapon. Vasárnap otthon kell maradnom, mert leginkább akkor jönnek a vendégei, a cselédek pedig elvárják ezen a napon a kimenőt. Persze azt válaszoltam, hogy szívesen beleegyezem, csak a vásár- és ünnepnapok reggelén kérek föltétlenül időt arra, hogy elmehessek a szentmisére.

– Nagyon helyesen – vetette közbe az édesanya.

– Szóval kisasszony is olyan jámbor katolikus, aki sokat szeret a templomban ülni – mondta erre némi lekicsinyléssel s jellegzetesen megnyomva vallásunk nevében azt, hogy „tó”, mint ezt az Alföld némely vidékén teszik. De aztán mintha hirtelen megbánta volna. Nem éppen szép arca szinte megnyerővé vált mikor eltűnődve hozzátette:

– Különben magam is be-bemegyek oda, mióta az uram meghalt ... Olyan jó, hogy a maguk templomát az ember mindig nyitva találja ...

A másvallásúak gyakran azt hiszik, hogy a hangulatos csend, a misztikus félhomály, a művészi élmény, a gyönyörű zene az, ami a katolikus templomba vonzza őket. Nem is sejtik, hogy jóindulatú szívük ott az Oltáriszentségben köztünk lakó Istenség jelenlétét érzi meg!

*

Mások szolgálatában állni mindig nehéz feladat; de kétszeresen nehéz akkor, ha a szolgálatban álló érzi, hogy fölötte áll urának. Nagy alázatosság és lelki finomság kell e ferde helyzet békés elviseléséhez. Ám Etelka viselte, amit vállalt. Sok erőt adott neki az a gondolat, hogy testvérkéje javáról van szó.

Helyzete éppen nem volt könnyű. A gazdag fűszeresné alapján véve jólelkű asszony volt ugyan, de bizony meglehetősen közönséges, mint a fölkapaszkodott emberek általában. No és hogy a társalkodónő meg a komorna szerepköre más és más, arról valószínűleg sejtelve sem volt. Ha Hódyné tudta volna, milyen szolgálatokat kíván néha leányától, talán meghökkent volna. Etelka azonban alázatosan letérdelt, mikor a meggazdagodott kövér üzletasszony eléje tartotta a lábát azzal, hogy: fűzze be a cipőmet, kisasszony! – és ezt gondolta magában: ha az Úr Jézus megmoshatta a tanítványai lábait, ennyit én is megtehetek a kenyéradó gazdámnak ... Elvégre nem az a fő, hogy milyen munkát végzünk, hanem hogy milyen lélekkel végezzük!

A vendégjárás elég gyakori volt a házban és meglehetősen sok dolgot adott. Etelka nagyon ügyesen és tapintatosan ellátta ilyenkor a házikisasszony teendőit, s közben nem egyszer mulatott szívéből a társaság furcsaságain, a felkapaszkodottak viselkedésén, beszélgetésén, törekvésein ... Az ilyesmi eddig egészen ismeretlen volt előtte. Zakariásné barátnői közül legmulatságosabbnak találta azt, akit magában csak „karfiolos néni”-nek nevezett. Akkor adta neki ezt a nevet, mikor első ízben ebédelt náluk, s ő – mint házikisasszony – a levest osztotta.

– Milyen leves van? – fordult hozzá a vendég.

– Karfiolleves – felelte Etelka barátságosan.

– Nna... Nekem keveset adjon belőle.

– Talán nem szereti, nagyságos asszony?

– Most? – kérdezte a vendég lekicsinylő hangon. – Mikor tele van karfiollal a vásárcsarnok? Én csak akkor szeretem, amikor drága!

Egy márciusi enyhe délután ismét látogatóba jött a „karfiolos néni”. Etelka kedvesen felszolgált a teát, aztán leült távolabb s könnyű hímzést vett a kezébe. Most nem volt szükség rá; ment a „társalgás” a társalkodónó nélkül is nagyszerűen! Ő csak hallgatott, öltögetett s időnkint el-elmosolyodott magában.

Már ugyanis tisztában volt azzal, hogy a vendég vetélytársa az ő kenyéradójának. Szintén üzletasszony, szintén az előkelő, kényelmes élet az álma, és emészti titkon az irigység, hogy a szomszéd utca fűszeresnéje már mindezt elérte, neki pedig még mindig ott kell ülnie az üzletben, a pénztárnál.

– Hiába, az én uram ügyesebb volt, mint Salgó Samu! – magyarázta egyszer Zakariásné elégedetten. – Azt mondják, hogy egy örmény kereskedő felér tíz zsidóval, ő pedig örmény ember volt!

A két jó barátnő beszélgetése ez alkalommal eleinte a tavaszi divatról, meg a Feketené új ruhájáról folyt.

– Nem jól tette, hogy olyan aprómintás anyagot választott! Az nem mutat eléggé. Nézd meg majd az én virágos pongyolámat, melyet most csináltattam ...

– Új pongyolát varrattál? – kérdezte Zakariásné némi kajánsággal. – Hát mi van a tavalyi csíkos pongyoláddal?

– Oh! ... Nem bírom én azt a második évben is hordani... Nekem az az idegeimre megy! Etelka észrevétlenül elmosolyodott és öltögetett csendesen tovább.

– Egyáltalán jó lenne már egy kicsit pihentetni az idegeimet – folytatta a vendég. – A legfontosabb mégis csak az egészség. Mondtam is Samunak, hogy menjünk le egy kicsit Abbáziába. Hiszen aki teheti, az ilyenkor, tavasz elején mind a délvidékre utazik...

Zakariásné fölfigyelt.

– No és el fogtok menni? – érdeklődött melegen.

– Hát Samu azt mondja, hogy nem hagyhatja itt az üzletet; de ez nem baj, csak menjek egészen nyugodtan magam. Abbáziában az ember mindig talál pesti ismerősöket.

– Zakariásné nem hagyhatta magát. Magától értetődő előkelőséggel így felelt tehát:

– Igen ... már én is gondolkoztam azon, hogy elmegyek egy kicsit üdülni, mert a tél bizony megviseli az embert ... Esetleg együtt utazhatnánk. Nem?

– Jó, menjünk együtt – kapott az ajánlaton Salgóné. (Elámul majd az új tavaszi kosztümömön meg kalapomon!) – De az uram azt kívánja, hogy egészen kényelmesen, hálókocsiban utazzam ...

– No, az egészen természetes ... hangzott a fölényes válasz. – Manapság az ember nem is utazik másképp ... Én elviszem a kisasszonyt is. Majd ő elintézi jegyváltást, poggyászt, mindent. Így teljes lesz a kényelmem. (No most licitálj feljebb, Salgóné! Te nem utazol társalkodónővel!)

Így lett Etelkából az Abbáziába induló kis társaság tagja. Nemcsak örömmel, de igazi hozzáértéssel is intézte el az utazás előkészületeit. Oh, hiszen járt ő már arrafelé jó édesapjával! Még Velencébe is ellátogattak ... És az Etelka hozzáértésének volt köszönhető, hogy Zakariásné egészen egyszerű útiruhában jelent meg a pályaudvaron. Tapintatosan megmagyarázta neki, hogy az előkelők nagyon kényelmes ruhában, cipőben s minden ékszer nélkül utaznak, és lemosolyogják azt, aki másként cselekszik. Az ilyenről azonnal megállapítják, hogy Piripócson nem igen járt még túl ...

A díszesen kiöltözött Salgóné elégedetten könyvelte el saját előnyére a külsejük közötti különbséget, mikor a pályaudvaron találkoztak. Neki hatalmas aranyláncon függött nyakában a nyeles szemüveg, melyet előkelő kézmozdulattal emelt szeméhez, hogy az induló vonatok elé tett táblákat fürkéssze.

– Melyik megy Abbáziába? – fordult a közelben álldogáló jóképű kalauzhoz.

– Ez kérem – mutatott a megszólított az egyik vonatra.

– Hiszen ide az van írva, hogy „Nagykanizsa felé”! – méltatlankodott Salgóné hangosan a rossz útbaigazítás miatt

– Csak tessék nyugodtan beszélni! – felelte a kalauz változatlan udvariassággal. Többet nem is szólt; csak a fejét csóválta lesajnáló mosolygással, miközben a szépen kiöltözött, de a földrajz tudományában oly feltűnően járatlan utas fölkászolódott a vonatra.

*

Minél műveltebb valamely lélek, annál fogékonyabb az igazi szépségek iránt. Így aztán természetes, hogy az abbáziai tartózkodás a kis társaság három tagja közül Etelkának jelentette a legnagyobb gyönyörűséget. A mellett valóságos pihenés is volt számára, mert itt jóformán csak komornai minőségben kellett szerepelnie. Mint házikisasszonyra nem volt szükség reá, – mint társalkodónőre pedig, még kevésbé. Könnyű kézimunkájával sokszor kiülhetett egyedül egy-egy csendesebb helyen levő padra. Keze azonban gyakran pihent ilyenkor, mert szeme nem bírta betelni a látnivalók szépségével. Körülötte sűrűn zöldellt a babér; a kertekben már virítottak a rózsák, a tenger kéklgett előtte; a messzeségben pedig fehérlett a hó a Velebit magas csúcsain ... És mily üdítő volt az enyhe levegő, melyet a szellő a tenger felől hozott feléje! Mély lélegzettel szívta magába, s hálásan köszönte meg a Gondviselésnek, hogy úgy intézte a dolgokat, hogy ennyi élvezetben lehet része. Talán jutalmul adja neki mindezt azért, hogy készségesen vállalta testvérkéje jóvoltáért alantas helyzetét ... Oh, mily igaz, hogy Istent nem lehet nagylelkűségben felülmúlni ...

Annyira élvezte a sok szépet és jót, amit ez a tengerparti tartózkodás nyújtott neki, hogy nem is igen kísérté figyelemmel, mint folyik tovább a vetélkedés a két jóbarátnő között, kiket ide kísért. Csak akkor vette észre, hogy a dolognak fele sem tréfa, mikor Salgónénak már a hazatérés gondolatával kellett foglalkoznia. Egyik este ugyanis így szólt hozzá Zakariásné:

– Mondja csak, kisasszony, volt maga Velencében?

– Voltam – válaszolta a fiatal leány felragyogó szemmel. Hiszen a szép emlékek egész raja ébredt föl lelkében erre a kérdésre.

– Azután csakugyan érdemes azt a várost megnézni?

– De mennyire!

– És nincs nagyon messze innen?

– Ó, dehogya! Mi édesapámmal az esti hajóval indultunk s kora reggel már megérkeztünk.

– És ... és ugye, nem veszélyesebb hajón utazni, mint vonaton?

– Nem.

– No hát, kisasszony, – döntött Zakariásné némi gondolkodás után – intézkedjék, hogy mielőtt még Salgóné hazautaznék, mi elinduljunk Velencébe. Hadd pukkadjon, hogy ő oda már nem jöhet velünk!

Etelka elmosolyodott – és eleget tett kenyéradója rendelkezésének. Másnap utánajárt, hogy mikor indul a hajó, jegyet váltott, hálófülkét biztosított, – harmadnap este ott ült asszonya mellett a Velence felé tartó hajó fedélzetén.

Gyönyörű holdvilágos éjszaka következett. Senkinek se volt kedve aludni menni. Zakariásné is megilletődött csendben élvezte első tengeri utazását.

Amint azonban a hajó elérte az Isztriai-félsziget déli csücskét és irányt változtatott, néhány erős szélrohamot kapott. A tenger is hullámzani kezdett. Úgy látszik, nyugtalan éjszakánk lesz! – gondolta Etelka, de természetesen, mit sem szólt aggodalma felől.

– Tizenegy óra van már, térjünk talán nyugovóra – ajánlotta. – Kipihenten jobban élvezzük majd Velence szépségeit.

Zakariásné szót fogadott; – hiszen az ismeretlen körülmények között már nem mozgott biztos talajon. Határozottan jól esett neki, hogy van kibe fogódznia.

Lefeküdtek a kettőjük számára biztosított hálófülkében. Etelka azonban rövid idő múlva arra ébredt, hogy kopp! – a kabin falához ütődik. Majd puff! – a másik oldalra.

– Kisasszony, kisasszony, ébren van? – hallatszott a sötétben Zakariásné ijedt hangja.

– Mi ez?

– A tenger hullámozik kissé – felelte Etelka megnyugtatóan.

– De hiszen csak úgy dobál ide-oda! Ez borzasztó! – rémüldözött Zakariásné tovább, miközben kövérkés termete megint a falhoz ütődött.

– Nem lesz semmi baj, ne tessék félni!

– És ha elsüllyedünk?! Nagyon mély itt a tenger?

– Jó egy néhány méter – felelte Etelka hidegvérrel.

– Szent Isten! Mi lesz?

– Semmi, nagyságos asszony. Az ilyen nagy hajó ennél külön hullámozást is kibír.

Egyébként pedig: mindig az Isten kezében vagyunk.

A hajó ringása csakugyan nőtt, s vele Zakariásné kétségbeesése is; annál is inkább, mert a tengeri betegség tüneteit kezdte érezni.

– Jaj de rosszul vagyok ... adjon egy kis vizet ... borogatást a fejemre ... citromot ...

Etelka jó lélekkel, de persze minden ijedezés nélkül teljesítette kívánságait.

– Ez borzasztó ... meghalok! Meghalok!

– Dehogy is! A tengeri betegség nem halálos nyavalya, csak nagyon kellemetlen.

És el fog múlni azonnal, mihelyt partot érünk.

– Messze vagyunk-e még?

– Korán reggel megérkezünk s tessék nézni: már dereng egy kicsit odakünn ...

Ettől kezdve Zakariásné minden reménysége a magasan levő kis kerek ablakhoz tapadt. Leste, várta, hogyan világosodik ...

Végre horgonyt vetett a hajó. Persze jó messze kinn a mély vízen.

Etelkák ekkor már nem voltak a fedélzeten. Zakariásné arca sápadt volt ugyan még, de rosszullete már enyhült; felüdítette a friss reggeli szellő s főként az a megnyugtató körülmény, hogy ismét szárazföldet, épületeket lát.

– Oh, csak a parton legyen egyszer! – sóhajtott megkönnyebbülten, – Nem is ülök én hajóra többé az életben!

– Legalább is a mások pukkasztása céljából ne! – nevetett magában Etelka.

A velencei tartózkodás nagyon kellemessé vált, Etelka persze elemében volt. Oh, hiszen nagytudású és művész szemű édesapja magyarázatait hallgatta ő itt végig még nem is olyan régen ... Hogyne tudott volna hát a templomokról, palotákról, műkincsekről érdekesebbnél-érdekesebb felvilágosításokkal szolgálni!

És meglepetten vette észre, hogy Zakariásné kiváló tanítványnak bizonyul, A belső városrész szűk utcáinak ékszerekkel, csipkével telt pazar kirakatai nem érdekelték jobban, mint a gyűjtemények, képtárak, meg az ő művészettörténeti előadásai ...

S valahogy érvényesülni kezdett kettejük viszonyában a fiatal leány szellemi fölénye. A gazdag fűszeresné – jóra való tanítványként – készségesen alávetette magát vezetésének, útmutatásainak. Ezt ugyan nagyon megkönnyítette számára az, hogy Etelka úri lelke soha nem érezte vele, hogy lám: nálam nélkül milyen gyámoltalan lennél itt az idegenben!

Hogy pedig mennyire magáért az utazásért, a látnivalókért élvezte már az utazást, annak rövidesen bizonyosságát is adta. Egy alkalommal – mikor éppen a Szent Márk téren uzsonnáztak, – a szomszédos asztalhoz német turisták telepedtek, kiknek beszélgetését megértette. A társaság a Riviéráról érkezett, s hangos elragadtatással festegette annak szépségeit, az ott-tartózkodás élvezetes voltát. San Remo, Menton, Nizza, Montecarlo nevei csak úgy röpködtek a levegőben ... Zakariásné nagy figyelemmel hallgatta, majd hirtelen kísérlőjéhez fordult:

– Mondja, Etelka, miért sietnénk mi voltaképpen haza? Nem lenne jó megnézni azt a sok szépet, amiről ezek beszélnek?

– Én kész vagyok rá! – felelte a fiatal leány őszinte örömmel.

– Ki kellene számítani, hogy körülbelül mennyibe kerülne a dolog.

– Ha úgy tetszik, holnap elmegyek a menetjegyirodába, megtudakolok mindent, és aztán költségvetést csinálok.

– Jó, de azt előre megmondom, hogy tengeren ne vigyen. Mert akkor inkább sohase lássam a Riviérát!

– Nem, nem! – nevetett szívből Etelka.

– A tengeri út amúgy is hosszadalmas lenne egy kicsit. Majd csak vonaton megyünk.

És így történt, hogy utasaink néhány nap múlva már Nizza virágos pálma sétányain élvezték a ragyogó napsütést.

A viszony pedig mind bensőségesebbé vált közöttük; már-már szinte barátsággá fejlődött. Hiszen – ha még szavakba nem is öltöztették – mindkettőjük szívében élt az érzés, hogy hálával tartoznak egymásnak. A szűkös anyagi viszonyok között élő Etelka Zakariásné pénze nélkül, ki tudja, hozzájuthatott volna-e valaha ilyen szép utazáshoz; Zakariásné viszont nem boldogult volna, ha nem lett volna mellette támaszul a művelt, tájékozott, nyelveket beszélő fiatal leány.

Így történt aztán, hogy mikor egy szép alkonyaton kinn üldögéltek a tengerparton s a duzzadó vitorlákkal haladó hajókban meg a röpködő sirályokban gyönyörködtek, – Etelka szíve bizalomra tárult:

– Milyen jó az Isten, hogy megadta nekem, hogy mégis eljussak Nizzába!

Zakariásné kérdő tekintettel nézett rá.

– Boldogult jó keresztanyám tervezte valamikor, hogy elhoz magával. De nem lett belőle semmi.

– Ő készült ide?

– Nemcsak ide, főként Lourdes-ba vágyott – ám a jó Isten váratlanul magához szólította.

– Lourdes-ba? Hol van az?

– Itt van, Franciaország déli részén.

– És mit lehet ott látni?

Erre a fiatal leány elmondta a lourdes-i jelenések történetét s mesélt a csodás gyógyulásokról is, olyan melegséggel, amilyennel az ember csak olyasmiről beszél, ami szívének nagyon kedves.

A jó asszony lelke pedig itta a hallottakat, mint a tikkadt föld a csendes nyári esőt.

– Mária, jó Anya ... szólt eltűnődve. – Milyen szép is a maguk vallása ... Milyen közel érezhetik magukat a mennyhez, ha ott ilyen jó Édesanyjuk van!

– De hát csak egy-egy ilyen csodás gyógyulás történik ott, ugye! Mi lesz a többi beteggel?

– Azok se mennek haza boldogtalanul. Mert aki bizalommal fordul hozzá, azt a Szűzanya nem bocsátja el gazdag kegyelmek, főleg lelki békesség nélkül.

Lelki békesség, boldogság ... gondolkozik el Zakariásné a hallottakon. És nem is sejtí, hogy a kegyelem munkálkodik benne, mikor így szól a fiatal leányhoz.

– Ha nagyon szeretne eljutni Lourdes-ba, hát menjünk el még oda is, mielőtt hazaindulnánk. Jó?

Etelka meglepetten tekint rá, – majd örömeiben hirtelen megöleli. És Zakariásnének eszébe se jut, hogy rossz néven vegye ezt „alkalmazott”-jától; sőt valahogy kitüntetésnek, megbecsülésnek érzi ...

A pirosszemű gyorsvonat fújva, prüsszkölve robog az éjszakában a Pireneusok között. 11 óra elmúlt, – néhány perc múlva Lourdes-ba kell érkeznie.

Talán jó lenne készülődni – mondja Etelka az órájára nézve. Azzal leszedi a csomagokat, felsegíti útitársa kabátját, – s leszállásra készen kiállanak a kocsik folyosójára.

Zakariásné a robogó vonat ablakából kifelé néz a sötét éjszakába s egyszerre csak eláll a lélegzete ... Fönn a magasságban óriási kereszt tündöklöklik.

Nézzé, nézzé! – fordul hirtelen Etelkához és szoroson megfogja karját.

A fiatal lány föltekint, és őt is elbűvöli a csodás látvány.

– Ó, mily gyönyörűen ragyog üdvösségünk jele! – suttogja megindultan.

Zakariásné talán nem tudott volna nyugodtan aludni ezen az éjszakán, ha meg nem kapja még a szállodába vivő gépkocsi vezetőjétől a felvilágosítást, hogy az az óriási kivilágított kereszt egy közeli hatalmas hegycsúcson áll, hová a kirándulók gyakran fel szoktak menni. Így azután – minthogy kíváncsisága ki volt elégítve – a hosszú, fáradságos út után olyan jóízű álomba merült, hogy másnap – az amúgy is sötét, borús időben – igen későn ébredt. S mikorra elkészült az öltözéssel, szemergett az eső. Elhatározta hát, hogy majd csak ebéd után néznek széjjel a kegyhelyen.

Így is történt. A kora délutáni órákban Etelka meghiúsított lélekkel haladt át a Gave folyó hídján, majd áhítattal állott meg a ráccsal elkerített barlang előtt. A Szűzanya szobra a jelenés helyéről jóságosan tekintett le rájuk. Zakariásné ámulattal szemlélte köröskörül a sziklafalon a sok mankót és egyéb orvosi segédeszközt, mit egykori tulajdonosaik csodálatos gyógyulásuk bizonyosságául hagytak ott.

A barlang előtti tágas térségen most nem sok volt az ájtatoskodó. Zakariásné beült az egyik padba. Elfogta őt is az a csendes, megilletődött hangulat, mely elfog Lourdes-ban minden jóindulatú lelket, bármilyen vallású legyen is. Ott mindenki érzi, hogy szent helyen jár.

Etelka térdreborult s ájtatos imádságban adott hálát azért, hogy a Gondviselés ide vezérelte. Vajon nem jóságos keresztanya eszközölte-e ki számára ezt a kegyelmet? Pedig mily méltatlannak mutatkozott egykor e drága lélek jóságára! Könnyörgött is szíve mélyéből a kedves elköltözött örök boldogságáért. Aztán forró imádságban ajánlotta a Szűzanya pártfogásába távollevő szeretetteit, saját törekvéseit, de még azt a mellette ülő jó asszonyt is, akinek köszönheti, hogy most itt térdelhet e szent helyen ...

Amint föltekintett, szeme egy nagyon jól öltözött fiatal férfin akadt meg, ki mozdulatlanul, kitárt karokkal állott a barlang előtt. Oldalról láthatta szép metszésű arcát is. Szinte sugárzott róla az áhítat. És állt, állt imádkozva, szemét a Szent Szűz szobrára függesztve ...

Zakariásné figyelmét már régen magára vonta ez a mélységes áhítat. Mikor látta, hogy Etelka föltekint, odasúgta neki:

– Nézzé azt a férfit! Hogy tud imádkozni!

Lélekemelő félórát töltöttek a szent helyen. Aztán megnézték, merre vezetik a csodás forrás vizét a fürdőépületbe; bejárták a hármass bazilikát és gyönyörködtek az előtte elterülő hatalmas térségben. Majd elandalogtak a pompás sétányokon, megnézték a szép szobrokat, emlékműveket ...

Már alkonyodott, mire visszatértek a szállóba, így hát kissé rendbeszedvén magukat, lementek az étterembe, hogy megvacsorázzanak.

Alighogy helyet foglaltak az egyik kis asztalnál, nagyobb társaság érkezett, s a terem egyik sarkában megterített hosszú asztal felé tartott. Látszott, hogy tudják már, hogy az a számukra fenntartott hely.

Etelkákék fülét pedig egyszerre csak, – édes magyar szó ütötte meg. Oh, de jólesett ez a messzi idegenben!

Ragyogó arccal egymásra néztek, – aztán minden fontolgtatás nélkül fölálltak és odasiettek a társasághoz. Hiszen magyar a magyart külföldön – ha sohase látta is – azonnal testvérének érzi. Oh, bár idehaza is ilyen testvéries érzés lenne mindig-mindig közöttünk!

A társaság igaz örömmel szorított helyet asztalánál a két honfitársnak. És Zakariásné kimondhatatlanul jól érezte magát a derűs, szívélyes környezetben. Valahogy megérezte, hogy olyan emberek közé került, akik tisztultabb, nemesebb légkörben élnek ... Szó esett ott az asztalnál sok mindenről; volt tréfa, vidámság is elég, – de mégis milyen egészen másféle társalgás folyt itt, mint amilyenhez ő szokva volt!

A vacsora végeztével a csoport vezetője – egy öszülő halántékú, de fiatalos mozgású pap – a következőket hirdette ki:

– Míg Lourdes-ban tartózkodunk, nem reggelizünk közösen, hogy e megkötöttség senkit ne zavarjon ájtatoskodásában. A délelőttöt mindenki tetszése szerint tölti el; szentmisék kora reggeltől állandóan vannak a bazilikában. Hogy én mely időpontban jutok hozzá szentmisém elmondásához, azt nem tudom; 7-től 8-ig azonban ott leszek a középső templom egyik gyóntatószékében és készséggel rendelkezésére állok azoknak, akik gyónni óhajtanak. Ebéd fél kettőkor. Utána kirándulás; fölmegyünk siklóvasúttal az 1000 m magasságban levő nagy vaskereszthez. Örülni fogunk, ha nagyságos asszonyék is velünk tartanak, – fordult udvariasan Zakariásnéhoz, majd így folytatta: este pedig résztveszünk a gyertyás körmeneten.

Hazamenet Etelka így szólt kenyéradójához:

– Milyen jó, hogy van itt éppen magyar gyóntató! Ugye, elmehetek holnap reggel a templomba? Hiszen nagyságos asszonynak olyan korán nincs még szüksége reám.

– Csak menjen nyugodtan, Etelkám, s ájtatoskodjék, ameddig jól esik – hangzott a szelíd és szeretetteljes felelet.

A fiatal leány másnap egészen könnyen ráakadt a gyóntatószékre, melyben édes anyanyelvén beszélhette meg lelki ügyeit. A szentáldozás után aztán helyére visszatérve kezébe hajtotta fejét és boldog, bensőséges beszélgetésbe merült a szívében lakozó Üdvözítővel. Nem is figyelt arra, hogy mi történik körülötte. Egyszer azonban hallotta, hogy valaki ezt suttogja mellette:

– Nincs magyar gyóntató!

Fölpillantott.

Fiatalkorú házaspár állott mellette. A férfit megismerte: ez imádkozott olyan forrón előző délután a Szűzanya barlangja előtt.

– De van, kérem! – monda biztatóan. És vezette is őket mindjárt a magyar pap gyóntatószékéhez.

Hazaérve, azonnal elújságolta felfedezését, hogy a fiatalember, kinek áhítata tegnap annyira meghatotta őket, – szintén honfitárs.

Zakariásnénak reggelizés közben az a gondolata támadt, hogy jó lenne előre megnézni, milyen az a vaspálya, melyen a társaság délután a magas hegyre készül. Mert ha meredekebb a svábhegyinél, akkor ő föl nem megy rajta a világ minden kincséért sem.

Kivillanyosoztak hát az állomáshoz, és a jó asszony iszonyodva tekintett föl a hosszú, meredeken emelkedő pályára.

– Juj, szédülök, ha csak ránézek! No hát, csak menjen el a kirándulásra, Etelka, ha nem fél, én bizony bele nem ülök ezekbe a levegőben lógó alkotmányokba még akkor se, ha ezer pengőt fizetnek érte!

Igy történt, hogy Zakariásné ezen a délután egyedül ódöngött a kegyhely már eléggé ismerős útjain. Egészen új benyomások, új gondolatok hatása alatt állott. Valami ismeretlen levegő lengte körül: a kegyelem világának levegője.

Csendes tűnődése közepette a barlang előtti tágas térségre ért. Négy óra elmúlt, s így már jóval többen ájtatoskodtak ott, mint tegnap a kora délutáni órákban. Megint megpillantotta a tegnapi fiatal férfit, – de most negyedmagával: felesége, kislánya s egy gyermekgondozónő

társaságában. A fiúcska 3 éves lehetett; szőkefürtű, sápadtarcú gyermek, ki nagy, komoly szemmel nézett a világba.

Zakariásné ujjongó örömmel sietett a kis csoport felé.

– Jó napot kívánok! Bocsánat, hogy ismeretlenül megszólítom önöket, de úgy hallottam, hogy magyarok. És az embernek olyan jólesik külföldön honfitársakkal találkozni! Szintén Budapestről tetszettek jönni?

Az ismeretlen hölgy szóáradatát lehetetlen volt rossz néven venni, annyi volt benne az őszinte öröm. Az idegenek barátságos arccal fogadták tehát és a férfi bemutatkozott.

– Bedő István vagyok, magyarnak ugyan magyar, de nem Budapestről.

– Hát honnan jöttek?

– Bizony a tengeren túlról: Amerikából.

– A tengeren túlról?! ... Ezzel a csöppséggel? – álmélkodott el Zakariásné.

– Hiszen éppen miatta jöttünk – mondta az asszonyka csendes sóhajjal.

Zakariásnének csak most tűnt fel, milyen bánatos kifejezés ül a fiatalasszony arcán. Pedig már mosolygott a gyermekre és szeretettel simogatta szőke fejecskéjét:

– Ugye, azért jöttünk, hogy megkérjük a Szűzanyát, gyógyítsa meg Pistukát!

– Mi baja van? – kérdezte Zakariásné őszinte részvétellel.

Az anya szemében könny csillant meg. Nem is felelt, csak fölemelte a takarót a kocsiban ülő gyermek egészen fejletlen, nyomorék lábszáraitól.

– Szegényke ... komolyodott el Zakariásné. – És mit mond hozzá az orvos?

– Elvittük már a leghíresebb doktorokhoz, – felelte halkán a férj, hátat fordítva a gyermeknek, hogy az meg ne hallja szavait – de nem bíztatnak semmi jóval. Már csak az Uristenben bízunk, hiszen ő mindenható! ...

– Talán indulhatnánk is lassan a fásor felé – ajánlotta a fiatalasszonyka. – Velünk tetszik tartani?

– Ó, nagyon szívesen, legalább nem bolyongok egyedül. Kísérőnöm ugyanis kirándulásra ment ma egy nagyobb társasággal.

A fiatal házaspár erre – magyaros szívéllyel – közrefogta az idegen asszonyt. Nem tudták ugyan, hogy kicsoda, micsoda, – de hát magyarul beszélt, az óhazából jött!

– Nem kell még sietnünk, oda érünk úgyis 5 órára! – szólt az asszonyka a gyermek kocsiját toló gondozónőhöz.

– Mi lesz ott 5 órakor? – érdeklődött Zakariásné.

– A betegek litániája – hangzott a felelet.

– Mi az? – kérdezte Zakariásné, oly értelmetlenül nézve új ismerőseire, hogy azok rögtön tisztában voltak vele, hogy honfitársuk nem katolikus.

– Nagyon megható könyörgés – válaszolta a fiatalasszony készségesen. – Tolókocsikon, hordágyakon kihozzák ilyen szép időben a legsúlyosabb betegeket is a fásorba, hol a pap együtt imádkozik velük és hozzátartozóikkal gyógyulásukért. Közben végigmegy közöttük az Oltáriszentséggel s mindegyiket külön-külön megáldja.

Bedő István hozzátette:

– Mi katolikusok ugyanis hisszük és valljuk, hogy abban a kis ostyában közöttünk van Krisztus éppen úgy, mint amikor itt járt a földön.

És Zakariásné megindult szívvel nézte, mint érkeznek az irgalmas szívű ápolók, beteghordozók a súlyos betegekkel, nyomorékokkal. S mennyi az áhítat, bizalom a szenvedők és hozzátartozók arcán egyaránt!

A litánia megkezdődött. Bedő Istvánék már nem figyeltek az új ismerősre. Mindketten egész lelkükből imádkoztak és porba hullva várták a pap kezében feléjük közeledő Szentséget.

Isten szolgája odaért, megállott előttük. Aztán fölemelte az Oltáriszentséget, megáldotta vele a nyomorék gyermeket és ment tovább. A fiúcska pedig – szemét le nem véve az

aranyos szentségmutatóról – egyszerre csak fölemelkedett, kitérte karjait s imbolygó léptekkel elindult utána ...

Anyja rémulten ugrott fel, meg akarta kapni, hogy el ne zuhanjon. Ám a gyermek, – ki boldogan eszmélve erőire – gyors mozdulattal háritotta el:

– Hagyj, anyuka, hagyj ... És csak vagy tíz lépésnyi út után hullott elébe kerülő apja ölelő karjaiba.

– Miracle! Miracle! (Csoda! Csoda!) – suttogták körülöttük az emberek.

Azt senki sem vette észre, hogy ugyanekkor megrendülten porba hullt a sétány szélén egy olyan asszony is, kinek térde eddig még meg nem hajolt. Az ajkán elötörő szavakat se értette más, mint Az, aki minden nyelven ért:

– Csodatevő Jézus! Hiszem én is, hogy itt vagy az Oltáriszentségben!

Krisztus tudta, miért választotta ki éppen őt a Lourdes-ban időző magyarok közül arra, hogy csodájának szemtanúja legyen.

Mire a többiek leértek a hegyről, már fölvtették a gyermekről az orvosi látlevelet az igazoló irodában, s az egész város tele volt a legújabb csoda hírével.

*

A fiúcska pedig járt. Kezdetben csak bizonytalanul, mint aki éppen lépegetni tanul, – úgyhogy a boldog szülők szinte nem is merték letenni. Attól tartottak, hogy az egész álom talál lenni, melyből szomorú ébredés következik. Pistuka azonban érezte erőit, és nem hagyta magát dédelgetni. Másnap már apja-anyja kezét fogva büszkén lépegetett ki a szálloda kapuján az utcára, s amint megismerte az Etelka társaságában közeledő Zakariásné, boldog dicsekvéssel kiáltotta feléje:

– Nézze néni, nézze!

Az apa a közeledők elé sietett, és bemutatkozván Etelkának is, ragyogó arccal mond:

– Engedje meg, kérem, hogy kifejezzem mélységes köszönetemet! Talán nem is ért volna ez a kimondhatatlan boldogság, ha ön nem irányít tegnap a magyar gyóntatóhoz!

Etelka csodálkozva nézett rá.

– Igen, igen, úgy van! El fogok mondani mindent, – de méltóztassanak feljönni hozzánk. Ilyesmit nem lehet csak úgy az utcán elbeszélni!

Zakariásné persze örömmel fogadta a meghívást. Fölmentek hát Bedőék kényelmes szállodai lakásába, s miután a kis társaság letelepedett, a férfi elkezdte:

– Engem feleségemmel együtt két cél hozott haza Amerikából. Az egyik, hogy nyomorék gyermekünk állapotának javulásáért könyörögjünk a lourdes-i Szűznél; a másik: hogy megfizessük tartozásunkat egy ismeretlen helyén tartózkodó honfitársunknak, kinek pénze anyagi boldogulásunk alapja lett. Úgy éreztem, hogy megilleti őt nemcsak tőkéje, melyet tudta nélkül fölhasználtam saját céljainkra, hanem annak busás kamatja is. Erős elhatározásom volt tehát, hogy fölkutatom az illetőt s az utolsó fillérig megfizetem neki tartozásomat. Mikor tegnap mindezt elmondtam a gyóntatóatyának, sőt megismertettem hirtelen meggazdagodásom körülményeivel is, ő ezt a jótanácsot adta:

– Ne fukarkodjék soha a pénzzel, melyhez a Gondviselés jóságos intézkedése folytán jutott. Ne csak igazságos legyen az emberekhez, de egyenesen nagylelkű ... Így aztán sokkal inkább remélhet majd nagylelkűséget az Úristen részéről is ...

És én akkor ez útbaigazítás hatása alatt elhatároztam, ha sikerül megtalálnom az óhazában azt, akit keresek, – nemcsak hitelezőmnek, de üzlettársamnak fogom őt tekinteni, akinek vállalataim jövedelméből is megfelelően részesednie kell. És íme: mily igaz, hogy a jó Istent nem lehet nagylelkűségben fölülmúlni! Csodával felelt elhatározásomra! Nyomorék gyermekem jár!

Fölkapta és forró öleléssel magához szorította a gyermeket, hogy így elpalástolja mélységes megindultságát. Majd így folytatta:

– Most már rajtam a sor, hogy cselekedjem. Indulunk mielőbb haza, drága kis hazánkba, és – bármibe kerüljön – felkutatom ott az aranyak tulajdonosát!

– Az aranyak tulajdonosát? – kérdezte Zakariásné.

Bedőné mosolyogva szólt közbe:

– No most már csak mondjon el mindent, Pista!

– Oh, folytatom én, szívesen! Könnyen árad az ember ajkáról a szó, ha szíve csordultig tele van örömmel!

– Hát bizony, – székely fiúnak születtem én – s azoknak nagyon nehéz sorsuk van manapság odahaza. Hiába iskolázott jó apám, – sehogys tudtam otthon boldogulni. Végre elindultam Amerikába szerencsét próbálni. Egy derék magyar földművesnél kaptam munkát, ki már régebben megtelepedett odakinn s már a családját is maga után vitette. Takaros kis tanyája volt, melyen jó hasznát vehette két dolgos kéznek. Én meg szívesen megfogtam a munka végét. Így aztán rövid idő múlva szinte a családhoz tartozónak tekintettek, és velem küldték naponta a tejet, vaját, zöldségfélét a legközelebbi városba. Megpróbálkoztunk juhtenyésztéssel is, s én – inkább csak kedvtelésből – készítettem olyan igazi jó fajta székelytúrót, amelyet odahaza szoktunk csinálni. Ez annyira ízlett odakinn, hogy mindig sokkal többet el tudtam volna adni, mint amennyi volt belőle.

Mikor egyszer a gazdámval együtt kocsikáztunk a város felé, rámutattam az út egyik oldalán levő silány cserjés földekre:

– Lám, ha lenne pénzem, megvenném ezt a területet; bizonytal nagyon olcsón megkapnám.

– Aztán mit csinálnál vele? Nem való ez gabonának!

– De legelőnek igen – válaszoltam. – Nagy juhászatot állítanék be s hét határban árulnám az én finom székelytúrómat. Meg is szedném magam annyira, hogy ... hogy ezzel állhatnék gazduram elé: házasodni szeretnék!

– Adjam neked az Ilonkát, mi? – nevetett rám jövendő apósom jólelkűen. – Vártam már ezt, fiam, tudom, hogy szívelehetitek egymást. Hát csak vedd el a lányt, ha szereted; – én rád merem bízni így is, ha még nincs juhászatod. Sokkal inkább kedvemre van az, hogy magyar ember felesége legyen, mint hogy valami idegen vigye el.

– Így egyeztünk mi aztán meg, ugye, Ilonka?

– Igen – mosolygott urára a boldog asszonyka és átvette a szót:

– Aztán mikor már ki volt tűzve az esküvőnk napja, előhoztam a perselyemet, melyet még az óhazában kaptam egyszer. Elég nehéz volt, hiszen igyekeztem gyűjtögetni benne a pénzt, amennyire lehetett.

– Vajon elég lesz-e a menyasszonyi ruhára? – kérdeztem tréfásan Pistától.

Ő kezébe vette, méregette.

– Súlyos ... Ebből meglesz a fátyol, meg a koszorú is!

Azzal előhozta a fejszét s olyat ütött a perselyre, hogy csak úgy gurult szét belőle az aprópénz.

– De nemcsak aprópénz volt ám benne, hanem az aljába beleöntve 5 darab szép körmöci arany is! – folytatta Bedő István.

– Ilonka, meglesz a juhászatunk! – kiáltottam fel ekkor.

– No ezzel nem sokra mentek, – igyekezett lehűteni az apósom – hiszen még csak nem is forog itt ...

– Majd meglátjuk, mennyire megyünk! – válaszoltam. – Eszembe jutott ugyanis egyik ismerősöm a városban: a gazdag Mister Hobbs. Az szenvedélyes pénz- és érmegyűjtő volt. Régi magyar arany pénzt talán még sohase látott – amint hogy addig én se. Hátha vele jó üzletet csinálhatok!

– Az üzlet várakozásomon felül sikerült – de még a legelővétel is. Azonban a juhászatot mégse állítottuk be. Röviddel azután ugyanis, hogy olcsón megvettem a kiszemelt földeket, melyek csupán legelőknak látszottak alkalmasaknak, kiderült, hogy mélyükben hatalmas kincs rejlik: hogy elsőrangú petróleumterülethez jutottam. Azóta a petróleumkutak egész sora áll ott – és én gazdag ember vagyok.

Most közbeszólt az asszony:

– Engem azonban már akkor bántott egy kicsit a lelkiismeret, mikor Pista még csak tervezgette, hogy mit csinál a perselyben talált aranyokkal. Valahogy úgy éreztem, hogy az a pénz nem a miénk, azt nem akarta nekem ajándékozni, akitől a perselyt kaptam. Valószínűleg nem is tudott róla, hogy a persely aljába ilyen kincs van beleöntve. Pista akkor megnyugtatóan, hogy a pénzt csak kölcsönnek fogjuk tekinteni, s majd visszaadjuk a gazdájának.

– Aztán telt-múlt az idő. Megesküdtünk, s Isten ugyancsak felvitte a dolgunkat ... És elküldte legnagyobb boldogságunkat, a gyermeket is ... Mikor azonban észrevettem Pistukánk testi hibáját – Isten büntetésének éreztem, azért, mert a gazdagságban, jólétben eszünkbe se jutott az idegen pénz tulajdonosát keresni ... Oh, de most már jóvátesszük mindent!

Zakariásné olyan érdeklődéssel hallgatta az elbeszélést, hogy egyetlen közbeszólással se zavarta. Mindezideig Etelka is hallgatott. Csak az arcát előntő halvány pír árulhatta volna el a figyelmes szemlélőnek, hogy nem közömbös neki, amit hall.

Végre megszólalt:

– Van Pesten a Mester utcában egy háromemeletes nagy bérház; tíz évvel ezelőtt ennek lépcsőit, folyosóit takarította nap-nap mellett a derék Juhász néni, s Ilonka leánya mindig buzgón segített neki. Az első emeleten lakott Hódy építész családjával; mikor elköltöztek a házból, ezeknek Etelka nevű leánya odaajándékozta a perselyét Juhász Ilonkának ...

A fiatalok ámulva néztek a beszélőre.

– Honnan tetszik tudni mindezeket? – kérdezte az asszonyka alig hallhatóan.

– Hát hiszen őt hívják Hódy Etelkának! – fejtette meg a talányt Zakariásné, hirtelen mozdulattal társalkodónőjére mutatva. – Maga, kedves, pedig bizonyosan a Juhász Ilonka!

– Csakugyan az Etelka kisasszony! És én eddig meg nem ismertem ...

– Bizony, én se Ilonkát. De hát nem is csoda: gyermekek voltunk, amikor utoljára láttuk egymást!

– No és hogy az első honfitárs, akivel Európában találkozni fogok, éppen Etelka kisasszony – hát azt ki gondolta volna!

– Íme, milyen kicsi a világ és milyen nagy az Isten! – monda Bedő István mélyszégyen meggyőződéssel. – Hiszen szinte szemmel látható, hogy az ő gondviselő keze hozott össze bennünket itt a lourdes-i Szűz lábainál!

– Talán éppen drága jó keresztanyám könyörgésére – gondolta magában Etelka.

– Ugye, most már együtt utazunk haza? – fordult a fiatal ember Zakariásnéhoz. – Pesten így hát hamar végezni fogok – aztán megyünk tovább, Ilonkám, szép Erdélyországba. Hadd mutassuk meg minél előbb nagyszüleinek ezt a kis székely góbét, kit a Szent Szűz annyira szeret!

– És akivel az Úristennek bizonyos nagy terveik vannak – tette hozzá Etelka megindultan.

*

Hódyné címére három nap múlva levél érkezett Lourdes-ból. Megismervén a borítékon leánya írását, örömmel bontotta fel, s olvasni kezdte:

Édes jó Anyám!

Gyönyörű utunkról ez immár utolsó híradásom; néhány nap múlva otthon leszek magam is. A fölséges élményekről, melyeknek Lourdes-ben részese voltam, majd élőszóval számolok be. Most csak annyit, hogy Zsuzsika készüljön a nyaralásra! De készüljetek mindannyian – hiszen rá fog férni mindnyájatokra. Anyagiak ne aggasszanak többé! Keresztmama aranyai Isten kegyelméből csodával határos módon megkerültek, mégpedig ugyancsak megsokszorozódva!

Hódyné ölébe ejtette a levelet és ámulva kiáltott fel:

– Ki gondolta volna!